Velikosrpsko nijekanje hrvatskoga jezika i prisvajanje dubrovačke književnosti

autor: Mir Harven, travanj 2022.

Stalnica je srpske kulturne politike od 19. stoljeća nadalje negiranje zasebnosti hrvatskoga jezika, te od konstituiranja srbijanske kneževine, potom kraljevine, pokušaji da se regionalne hrvatske književnosti i pisane kulture poput dalmatinske, slavonske, bosanske, a napose dubrovačka, prisvoje i prikažu kao navodne „srpske” po jeziku i kulturno-nacionalnome povijesnome identitetu. Korijeni tomu leže u lutanjima i političkim konstrukcijama protagonista rane slavistike (Josip Dobrovsky, Jernej Kopitar, Pavel Šafarik, Franc Miklošič) koji su, vođeni raznim motivima od bečkih geostrateških do fantazijsko panslavističkih, u doba kad su se nacionalne filologije slavofonih naroda tek nazirale, pokušali na znanstvenim razinama onoga doba (okvirno od konca 18. do sredine 19. stoljeća), ranoromantične herderovske filozofije izjednačavanja naroda i jezika, te u funkciji habsburške politike prodora na istok na mjesto posrnule osmanske imperije, razdijeliti i klasificirati slavenske narode, njihove govore i jezike, te mnogobrojne pisane korpuse po kategorijama koje bi, ugrubo, odredili „tko je što” i „što je čije”. Na slavenskom jugu, u tim su igrama najlošije prolazili Hrvati, a najbolje Srbi – Hrvatima je, u tekstovima češko-slovačko-slovenskih slavista oduzimana pisana baština i govorni dijalekatski tipovi, te „velikodušno” dodjeljivana Slovencima, a najviše Srbima- i u slučaju onih autora poput Rafaela Levakovića i Dominka Zlatarića koji su svoj jezik izrijekom zvali hrvatskim, dočim su vrhovnici slavistike poput Šafarika uz to bili napisali da je to pogrješno, jer da se radi „zapravo” o srpskom jeziku – što je valjda primjer bez presedana čak i u neizoštrenom znanstvenom diskursu onoga doba.

Ne ulazeći dublje u motive i manifestacije takovih pojava i pristupa, a koje su u svojim znanstvenim radovima raščlanili hrvatski filolozi i povjesnici Mario Grčević, Radoslav Katičić, Branka Tafra, Stjepan Damjanović, Dragica Malić,... navest ćemo samo suvremene protimbe do kojih dovodi velikosrpska politika države Srbije i njezine podružnice u Banja Luci, te djelomice u Nikšiću.

Tijekom postojanja FNRJ/SFRJ, te tendencije srpske filologije i kulturne politike bijahu potiskivane zbog „bratstva i jedinstva”, no povremeno su se pojavljivale u javnosti – najpoznatija je polemika u partijskom listu „Borba” iz 1967., kad je beogradski filološki fakultet pokušao ponovo uvesti kao nastavno učilo udžbenik srpskog povjesničara književnosti Pavla Popovića iz 1909., u kom se s nikakvim i nebuloznim argumentima dubrovačka renesansna i barokna književnost pokušavaju smjestiti u okvir srpske književnosti. Iako je taj prijedlog odbijen, u doba konačnoga raspada SFRJ se srpska jezično-kulturna imperijalna politika razbuktala, negirajući jezično narodnosni identitet Hrvata, no i još nekih naroda. U doba ratova 1990-ih i kasnije, objavljena je cijela bujica histeričnih i bezvrijednih srpskih pamfleta o toj tematici, pretiskivane se velikosrpske brošure iz 19. stoljeća, dok srpski lingvisti nisu nešto bitno učinili na opisu i propisu suvremenoga

srpskoga jezika, kao i na dubljem proučavanje njegove povijesti. Hrvatski su lingvisti i povjesničari, nasuprot, uvelike obradili modernijim znanstvenim instrumentarijem sve razvodnice i zavijutke hrvatske jezične povijesti, od dijalektologije do paleografije, te je i pretisnut niz hrvatskih rječnika i gramatika od 16. do 19. stoljeća, znanstveno obrađen. Tu su bitna djela Dalibora Brozovića, Radoslava Katičića, Matea Žagara, Branke Tafre, Dragice Malić, Marija Grčevića, Dubravke Sesar, Josipa Lisca, Ranka Matasovića, Eduarda Hercigonje, Leopolda Auburgera, Barbare Oczkowe, Artura Bagdasarova, Georga Holzera, Sanje Vulić, Ive Pranjkovića, Nataše Bašić, .. i mnogih drugih. Hrvatski je jezik međunarodno priznat kao zasebni jezik, kao i srpski, 2008. godina, a kasnije i bošnjački pod imenom bosanski, te crnogorski.

Srpska je kulturna politika nastavila sa starim nijekanjima i posezanjima, i to ne ograničujući se na glasnu, no ne i od srpske države podupiranu manjinu jezikoslovaca i književnih povjesnika, nego i promovirajući velikonacionalni projekt na sveučilištima gdje su u sveučilišnim školskim programima u srpske ili neke neodređene južnoslavenske- no ne izrijekom hrvatske – autore svrstavani Marulić, Hektorović, Držić, Zlatarić, Gundulić, Đurđević, te bokokotorski pisci.

Budući da je stapanje izrazito velikosrpskih i jugounitarno-srpskih jezikoslovaca i drugih kulturnih djelatnika trajalo preko dva desetljeća, plodovi te simbioze i izjednačavanja stajališta doprli su u hrvatsku javnost tekar nedavno, budući da su hrvatski povjesnici i filolozi živjeli u blaženom neznanju, ne obazirući se na procese koji su u srpskom diskursu plamtjeli preko tri desetljeća, valjda se ponašajući po poznatom obrascu hrvatske šutnje.

No, u posljednjim je zbivanjima srpska jezična i kulturna agresija došla do te razine da se moralo primijetiti, te makar i nevoljko, reagirati.

Godine 2021. izašao je u Srbiji srednjoškolski udžbenik naslova „S reči na dela” u kom se navodi da srpski, slovenski, makedonski i bugarski jezik pripadaju skupini južnoslavenskih jezika „a da Hrvati, Bošnjaci i neki Crnogorci srpski jezik nazivaju hrvatski, bosanski, bošnjački i crnogorski”.Na to je reagiralo HNV iz Vojvodine, a i vlada RH. Autori su se „nevino” branili da samo slijede naputke Instituta za srpski jezik SANU, što je istina. Nakon daljnjih prigovora s hrvatske strane, udžbenik je u travnju 2022. povučen iz uporabe, no valja navesti da se srpska jezikoslovna zajednica u međuvremenu oglasila priopćenjima u kojima „pravda” svoju odluku (dok s hrvatske strane nije bilo suvislih odgovora na srbijanske tlapnje). Ovdje ćemo citirati glavne teze Odbora za standardizaciju srpskog jezika, dakle državne institucije, koja je u izjavi objelodanjenoj 9.11.2021., punoj nesuvislosti, povijesnopolitikantskoga bulažnjenja i posvemašnjega nepoznavanja hrvatske jezične povijesti spala na takve grane opančarskoga polemičarskoga nadrealizma da je to čak ispod razine velikosrpskih uradaka s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Izjava je izašla u cijelosti u tisku, a ovdje će biti komentirani njezini najapsurdniji dijelovi. Na svemreži se može naći na poveznici ovdje: https://www.novosti.rs/kultura/vesti/1053077/politicki-jezici-protiv-srpskog-odgovor-odbora-standardizaciju-srpskog-jezika-zavodu-unapredjivanje-obrazovanja-vaspitanja

POLITIČKI JEZICI PROTIV SRPSKOG: Odgovor Odbora za standardizaciju srpskog jezika Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja

OVIH su dana mas-mediji u Srbiji preplavljeni tekstovima o statusu "hrvatskog jezika" u udžbenicima srpskog jezika, s obzirom na određenje njegovog mesta u okviru južnoslovenskih jezika.

Navest ćemo najvažnije tvrdnje i komentirati ih.

CITAT velikosrpskih lingvista 1

Na način predstavljanja „hrvatskog jezika" reagovali su Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, predsednik Vlade Republike Hrvatske, koji je svoje neslaganje sa rešenjem koje nude srpski udžbenici iskazao i predsedniku Republike Srbije, ali i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, koja traži od hrvatske vlade da uslovi ulazak Srbije u Evropsku uniju srpskim priznavanjem hrvatskog jezika.
Udžbeničko rešenje za način predstavljanja jezika koji čine grupu južnoslovenskih jezika dao je Odbor za standardizaciju srpskoga jezika. Na upit Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i Zavoda za udžbenike Odbor za standardizaciju je dva puta - prvi put 9. 6. 2010. godine Zavodu za udžbenike, a drugi put 9. 11. 2020. godine ZOUV-u - uputio gotovo identičan odgovor:
Od jezika nastalih raspadom srpskohrvatskog jezika među južnoslovenske jezika treba svrstati srpski jezik, a u napomeni navesti da ovaj jezik Hrvati nazivaju hrvatskim, Bošnjaci bosanskim / bošnjačkim, neki Crnogorci crnogorskim.

Komentar na citat 1

Već tvrdnja o hrvatskom jeziku u navodnicima govori dosta za sebe. Hrvatski je, na žalost svih srbijanskih posezatelja i negatora, individualizirani zapadnojužnoslavenski jezik koji kao pisani jezik postoji od najkasnije 12. stoljeća; počeo je kristalizaciju kao štokavsko-čakavsko-kajkavski amalgam oko zapadnoštokavske okosnice u 15. i 16. stoljeću preko liturgijske književnosti u Dalmaciji, a svjesni početak standardizacije pada u prvu polovicu 17. stoljeća s Kašićevom gramatikom iz 1604. Taj je proces trajao preko tri stoljeća i završen je pobjedom mladogramatičara ili hrvatskih vukovaca koncem 19. stoljeća. Srpski pak jezik nema tiskanih knjiga ni većih zapisa na srpskom, istočnoštokavskom vernakularu, sve do druge polovice 18. stoljeća kad je pomiješan s ruskim jezičnim obilježjima tiskan u nizu čitanih knjiga, no taj je jezični tip propao zbog bečke politike koja je forsirala srpski štokavsko- ijekavski govorni jezik koji je već u bitnim značajkama bio zabilježen u hrvatskim liturgijskim i sekularnim tekstovima, no bez tipično srpskih i pravoslavnih govornih i kulturnih karakteristika. Vuk Karadžić, provoditelj tih zamisli u više etapa, od 1814. do 1864., bio se uvelike oslonio na hrvatsku književnojezičnu baštinu u spoju s govornom zbiljom pravoslavnoga ijekavskoga stanovništva dijela Srbije, Crne Gore i hrvatske vojne granice. Stoga bi se moglo reći da je srpski jezik svakako više „politički" nego hrvatski (koji ima taj jezični tip od, otprilike, 1400. u većim tekstovima), a da ne govorimo o srpsko-hrvatskom ili hrvatsko-srpskom koji su samo imena bez lingvističkoga i identitetskoga sadržaja. Može se uporabiti sintagma hrvatskoga enciklopedista, psihologa i jezikoslovca Krune Krstića koji je naveo pojam „konjo-magarac" kao istoznačnicu slične težine „srpsko-hrvatskomu". Dakle, nije se raspao nikakav

„jezik”, nego uvriježena i od svijeta nametana artificijelna tvorevina koja je nasilu htjela dva jezika prikazati kao jedan.

CITAT velikosrpskih lingvista 2

....

Taj isti jezik samo se iz političkih razloga različito naziva: kod Srba srpski, kod Hrvata hrvatski, kod Bošnjaka bosanski, a kod nekih Crnogoraca crnogorski. U pitanju je, dakle, isti lingvistički jezik, s različitim političkim imenima.

....

Komentar na citat 2

Nema kriterija po kom bi to bio „lingvistički jedan jezik”, budući da nije u području lingvistike da bilo što o tom određuje. Konačno, nema nikakve unificirane lingvistike, mogu se razni idiomi promatrati genetskolingvistički, lingvističko tipološki, sociolingvistički, a i s motrišta filozofije jezika.

Pokušaju da se ti jezici strpaju u navodno jedan policentrični jezik s više varijanata, poput njemačkog, engleskog, francuskog,...padaju u vodu zbog više razloga.

Hrvatski i srpski su dva standardna jezika kao hindski i urdski, nastala na (novo)štokavskoj okosnici (indijski jezici na dijalektu khariboli). Štokavština je podloga, a ne cijeli jezik. I sama zapadna štokavština hrvatska je po svom postanju; istočna, srpska, nema pisanih spomenika do kraja 18. st. Svi štokavski pisani spomenici do kraja 18. i početka 19. st. hrvatski su, dok je srpski jezik, nastao na bliskim istočnim govorima, u velikoj mjeri kroatiziran i stoga razumljiv na govornoj razini. I ti bi jezici bili i jasnije razlučivi da nije bilo djelovanja Kopitara i Karadžića (v. Mario Grčević: *Jernej Kopitar kao strateg Karadžićeve književnojezične reforme*) Različiti jezici, kao hrvatski i srpski, ili hindski i urdski, razlikuju se od policentričnih jezika poput engleskoga, francuskoga, njemačkoga..u sljedećem:

Hrvatski i srpski su u osnovi međusobno razumljivi jezici, poput hindskog i urdskog (za razliku od njemačkog, engleskog, talijanskog, francuskog,...). Nikada nije postojala zajednička jezična kultura i baština za bosanski, hrvatski i srpski jezik. Paralela s hindijem i urduom vrijedi za dijalektalnu osnovicu standardnih jezika: u slučaju indijsko-pakistanskih jezika, to je bio dijalekt khariboli; u slučaju hrvatskog, bošnjačkog/bosanskog i srpskog radilo se o novoštokavskom dijalektu. Ali to je dijalektalna osnovica, a ne cijeli standardni jezik s raznolikim funkcionalnim stilovima, gramatikom, rječnikom itd. I – samo je hrvatski, koji kao sustav dijalekata ima čakavštinu, štokavštinu i kajkavštinu (srpski i bošnjački ju nemaju). Postoji uzajamna razumljivost i temeljna gramatika i vokabular; samo, nikada nije postojao (niti se raspao) jedinstveni jezik (srpsko-hrvatski ili hrvatsko-srpski). Kada postoje jezični korpusi pisanih tekstova, a koji sežu do 1000 godina, a oni nepogrješivo pripadaju ili hrvatskom ili srpskom (ili u slučaju bosanskog, 500

godina) - onda nikada niste imali jedinstven jezik. Hrvatski jezik, kao sustav dijalekata čine kajkavski, čakavski i zapadnoštokavski dijalekti; srpski istočnoštokavski i torlački; bošnjački/bosanski uglavnom zapadnoštokavski i u nekoj mjeri istočno štokavski. Uzmemo li u obzir ovu hrvatsku pjesmu, napisanu oko 1400. godine (*Muka svete Margarite* https://hr.wikisource.org/wiki/Muka_svete_Margarite) godine u varijanti čakavštine, vidimo da će ju razumjeti gotovo svi Bošnjaci i Srbi. A ipak je definitivno hrvatska i samo hrvatska. Oni koji pokušavaju primijeniti sociolingvističku teoriju pluricentričnih/policentričnih jezika na te jezike ne uspijevaju, jer, sumarno:

1. mora postojati isto ime. Povijesno gledano, hrvatski se uglavnom zvao hrvatski, ilirski i slovinski (plus regionalni nazivi kao što su slavonski, dubrovački, bosanski, dalmatinski,...). Srpski se zvao, uglavnom, srpski i slaveno-srpski.

2. nemaju zajedničku pisanu baštinu, koja se razlikuje za oba ova jezika u preko 99% (u hrvatski ne spadaju Dušanov zakonik, Jefimija, Obradović, Karadžić, Laza Lazarević, Glišić, Slobodan Jovanović, Dobrica Ćosić,..- u srpski ne spadaju Bašćanska ploča, Vinodolski zakon, Marulić, Držić, Kašić, Belostenec, Šenoa, Kvaternik, A.G. Matoš, Tomislav Ladan..),

3. nikad nije postojala jedna govorno-kulturna zajednica koja bi taj nepostojeći dvoimeni "jezik" držala za svoj, niti jezik inojezičnih govornika svojim

4. ni kao sustavi narječja (hrvatski: čakavski, kajkavski, zapadnoštokavski; srpski- istočnoštokavski i torlački), ni kao standardi- ti jezici nisu bili jedno ni u kojoj točki u povijesti,

5. kulturno, znanstveno, strukovno, ...nazivlje je jasno različito. To što postoji visok stupanj razumljivosti na većini razina običnoga sporazumijevanja, nije bitno po jezičnu samobit budući da je to posljedak bliske govorne okosnice standardnoga jezika, novoštokavštine. No osebujnost i visoka individualiziranost ukorijenjena u povijesti, od fonetike i rječotvorja do semantike i leksikografije, jasno pokazuje da se ne radi o suvrstima nekog policentričnoga jezika nego o različitim standardnim jezicima (i ne samo standardnim).

CITAT velikosrpskih lingvista 3

Na kojim činjenicama se temelji stav Odbora za standardizaciju? I na istorijskim i na savremenim. Evo, šaljemo deo onih nesumnjivih i naučno nepobitnih. Najpre nekoliko dijahronijskih, odnosno istorijskih činjenica. Niko ko se iole u lingvistiku razume ne može poreći da je u osnovi svih današnjih jezika, i srpskog kao lingvističkog i hrvatskog, i bosanskog / bošnjačkog i crnogorskog kao političkih jezika - Vukov srpski književni jezik. Najpre je Vuk standardizovao srpski književni jezik (a standardizacija je počela sa Vukovom "Pismenicom srpskoga jezika" iz 1814. godine, a završena pobedom Vukove reforme 1847. godine, izlaskom iz štampe "Pesama" Branka Radičevića, "Gorskog vijenca" Petra Petrovića NJegoša, "Rata za srpski jezik i pravopis" Đure Daničića i Vukovog prevoda "Novog zavjeta". U kodifikaciji i standardizaciji srpskog jezika nije bilo nikakvog učešća Hrvata.

Komentar na citat 3

Ovaj je dio višestruko netočan, a razgloblljen je u tekstovima Marija Grčevića, Nataše Bašić, Dragice Malić i drugih.

Sama je teze o „vukovskom srpskom jeziku" problematična. Tijekom svog djelovanja od 1814.do 1864., Karadžić se snažno oslonio na hrvatsku pisanu baštinu, napose Kačića Miošića i Stullija, a kad je četrdesetih godina 19. stoljeća modificirao svoj jezični tip, došao je na poziciju da mu je jezik u glavnim odlikama kao hrvatski štokavski ijekavski jezik prošlih stoljeća. Npr. odbacio je sekundarnu palatalizaciju (đevojka, ćerati,..); njegove su „srpske" poslovice zapravo prepisane iz hrvatskoga rječnika Della Belle iz 1728., što je pokazao filolog Franjo Galinec 1944.; balada „Hasanaginica", predstavljana u Njemačkoj i drugdje kao"srpska", hrvatska je i po postanku i po jeziku; kod prijevoda Novog zavjeta, Karadžić je navodno skovao oko 180 riječi, no koje se u preko 90% nalaze u hrvatskom Stullijevu rječniku (1801.-1810.). Dakle, Karadžić jest oblikovao svoj jezični tip u sukobu s dominantno srpskim jezikom ostalih srpskih pisaca, no sam je priznao u više navrata na čiju se jezičnu tradiciju naslanja: poznata su Karadžićeve izjave koje ukazuju da se naslonio na tradiciju hrvatskoga štokavskoga pisanja:

- "*Svi Slavenski narodi kromě Serbalja vostočnog' věroispovědanija imaju svoje Rěčnike. Mi ga sami trebamo...Ja sam takovij Rěčnik preduzeo, i već skupio. On će pomenutim' potrebama udovletvoriti. Soderžavaće sve Serbske rěči, koe se nalaze u Rěčnicima: Kurcbekovom' (koi e samo imenom Serbskij), Dellabelli, Belostencu, Jambrešiću, Stulliju, Voltičžiu, Hajmu; a imaće jošt' ednu tretinu pravih Srbskih' rěčij, koe se ni u ednome, ot rečenih Rěčnika, ne nalaze.*" ("U Fruškogorskom' Monastiru Šišatovcu 20ga Marta 1816.; Sabrana dela Vuka Karadžića, 2. tom, Prosveta, Beograd, 1966.: "Objavlenie o serbskome rěčniku"); "*{Srbi s pisanjem na narodnom jeziku} nisu uranili prije*

druge polovine osamnaestoga vijeka dok su braća zakona Rimskoga, osobito Dubrovčani i Dalmatinci, pisali u šesnaestome vijeku u najveći jek!!" (V.S. Karadžić: Skupljeni gramatički i polemički spisi, III., 1896., Beograd, str. 260.); "*Da sam sve napečatio Hercegovački (npr. djevojka, djeca, vidjeti, lećeti i pr.), onda bi rekli Sremci, a osobito varošani i varoške: pa šta sada nama ovaj nameće Horvatskij jezik.*" ("Narodna srpska pesnarica, čast vtora, Beč, 1815., skupio Vuk Stefanović Karadžić").

Točno je da Hrvati nisu sudjelovali u unutarsrpskim svađama oko jezika, no za njih je zreli Karadžićev jezik, u bitnom, bio samo aktualizacija i afirmacija već postojeće hrvatske jezične baštine.

CITAT velikosrpskih lingvista 4

Zato i nije čudo što su najznamenitiji hrvatski filolozi toga vremena, ne skrivajući istinu, pisali da su Hrvati preuzeli srpski jezik. Tako je vođa ilirskog pokreta Ljudevit Gaj 1846. pisao: "...sav svijet znade i priznaje, da smo mi književnost ilirsku podigli i uveli; nu nama još ni izdaleka nije na um palo ikada tverditi, da to nije serbski već ilirski jezik; pače ponosimo se i hvalimo Bogu Velikomu, što mi Hervati s bratjom Srbljima sada jedan književni jezik imamo". LJ. Gaj je 1852. godine napisao da bi najbolje bilo da je, još u 17. vijeku, Pavao Riter Vitezović onda "kao što mi sada u novija vremena, najglavnije grane jezika, koji se je u izobilju izreka i u svojoj čistoći najbolje sačuvao, u svojoj cjelosti prigrlio i u hervatsku književnost uveo".

Komentar na citat 4

Gaj je davao raznovrsne izjave o jeziku, no ova je jasna: u njoj tvrdi da njegov ilirski nije različit od Karadžićeva srpskog, budući da su zbog zajedničke štokavske okosnice međusobno razumljivi i bliski u gramatičkom i leksičkom opisu. No posve je pogrješna i tendenciozna interpretacija da je Gaj rekao da je njegov ilirski „zapravo" srpski. Ni Gaj, ni bilo tko od Iliraca nije imao takvih deluzija. Na primjer, 1844. Ilirci su bili izdali dopunjeno izdanje Gundulićeva „Osmana", koji je bogati štokavsko-ijekavski jezični spomenik, a koji nadmašuje Karadžićevu pučku jezičnu stilizaciju. Mažuranić, Gaj, Šulek, Kukuljević, Babukić, ..i ostali Ilirci vrlo su svjesni koju tradiciju baštine, a Karadžić je samo moderni odvjetak te jezične baštine, koja je do njega bila imenovana jedino hrvatskim, uz slovinsko i ilirsko ime- a nikada srpskim. O stilskim i rječničkim, a kamoli naglasnim nijansama, nitko onda nije ni bio razmišljao. Nitko nije ni mislio da su slovnice Babukića i Antuna Mažuranića, spjevovi i politički spisi Ivana Mažuranića i Dimitrija Demetra, drame Demetra i Kukuljevića, rječnici Mažuranića i Šuleka.. nešto „srpski" ili „vukovski" – iz jednostavnoga razloga što to nisu ni bili.

Sam spomen Rittera Vitezovića važan je kao pokazatelj Gajevih lutanja- u početku je mislio da bi općehrvatski jezik trebao biti ustrojen po uzoru na jezični tip Vitezovićev, koji i jest tronarječan. No odustao je od toga već 1832. kad ga je grof Janko Drašković uvjerio da već postoji općehrvatski jezik, „Slavo-Hrvata”, kako je nazivao Hrvate, i da je to njegovani jezik dubrovačke književnosti. Ostali Ilirci, od Demetra i Kukuljevića do Mažuranića i Šuleka, nisu imali takva lutanja ni u početku, budući da su se opredijelili za dubrovačku obogaćenu i osuvremenjenu štokavštinu kao za općenacionalni ilirski, potom hrvatski jezik. Karadžić je u njihovim očima bio dobrodošao suputnik, a nipošto izvor ni uzor.

No, kad se govori o Ilircima- zašto ne reći i drugo?

Zašto ne reći da je glavni ilirski gramatik nakon Babukića, Antun Mažuranić, 1856. napisao u predgovoru "Ilirskoj čitanki": ”*Serblji od starijih vremenah nemaju nikakve narodne literature ... Pervi od Serbaljah pokušao je Obradović (umro 1811.) koliko je znao i umio, da piše hervatskim narodnim jezikom..*”. Zašto ne reći da je Šulek 1856. u tekstu "Srbi i Hrvati", polemizirajući s Karadžićem, napisao: „„*Mogao bih nanizati cielu povorku od knjižnih naslovah, kojih pisci življahu u raznih hrvatsko-dalmatinskih mjestih, a svi zovu jezik svoj hrvatskim ili što je istovjetno, slovinskim; pa nećeš naći knjige pisane glagoljicom ili latinskom abecedom, koje pisac bi bio jezik svoj srbskim prozvao, dapače knjige pisane i tiskane tako zvanom bosanskom ćirilicom, zovu jezik svoj takodjer hrvatskim ili slovinskim, a ne srbskim; Pa kako bi ga i mogao bio hrvatski pisac srbskim krstiti, kad su ono doba sve do novijega vremena Srblji pisali njekom smjesom od crkvenoga narječja, koju su oni serbskim ili serbičeskim jezikom zvali? U književnosti je štokavski jezik sve do ovoga vieka samo kod Hrvatah cvatio...*”

CITAT velikosrpskih lingvista 5

Prevođenje Hrvata u srpski jezik ne počinje, međutim, sa ilirskim pokretom. To je završna faza, faza prihvatanja srpskoga jezika za hrvatski. Za prvu "ilirsku gramatiku" Institutionum linguae illiricae libri duo, koju je 1604. godine napisao Bartol Kašić "patrijarh slavistike" Vatroslav Jagić će 1884. godine reći: "To je gramatika narodnog srpskog jezika, srednjeg između štokavizma i čakavizma... Već 1636. godine u Zagrebu prihvataju taj jezik, koji su nazvali najprije ilirski, a zatim i hrvatski. Ali u suštini to nije ništa drugo nego srpski narodni jezik".

Komentar na citat 5

Prvo treba nešto napomenuti o samom Kašićevu jeziku i njegovoj identifikaciji jezika. Iako je jezik Bartola Kašića očigledno i jedinstveno hrvatski, jer se u takvom obliku ne javlja kod drugih južnoslavenskih naroda, nije bila rijetkost da su mu u srpskim filološkim krugovima osporavali hrvatstvo jer svoj jezik nije izrijekom nazvao hrvatskim, a neki su ga srpski filolozi čak otvoreno svojatali. Činjenica je da Kašić nije nigdje izričito nazivao svoj jezik hrvatskim, nego ga je zvao *lingua*

illyrica ili jezik slovinski, bosanski, dalmatinski ili dubrovački (pretpostavlja se da se u to zapleo iako su Hrvati njegova doba jezik nazivali arvackim zato što se bojao mletačkih vlasti te zbog nekih drugih utjecaja). No dovoljno je bilo pogledati njegovo gramatičarsko djelo *Institutiones linguae Illyricae* gdje među pridjevima kojima se označava nacionalnost stoji "Slovinski=Illyricus", a u njegovom rječniku iz 1599. stoji "Harvacchi=Sclavono, Harvatski=Sclavone, Harvat=Croato", čime se vidi da su to sve istoznačnice za Kašića. Njegovo razlikovanje jezika se vidi i kod grupiranja prijevoda Biblije, gdje svoj prijevod stavlja u jednu skupinu i naziva ga *slavonicis*, *dalmaticis seu illyricis*, a drugu skupinu naziva *serblianis seu ruthenicis*.

Tomu valja dodati da su jedino Hrvati, od Marijana Stojkovića 1919. do Radoslava Katičića 1981. i dalje, opisivali Kašićev jezik; da je 2000. Kašićev prijevod cijele Biblije konačno tiskan u pripremi hrvatskih stručnjaka; da su sve hrvatske gramatike do sredine 19. stoljeća nasljedovale Kašićev gramatički model, te da Kašić nema nikakve veze sa srpskom ni govornom zbiljom, ni pisanom kulturom.

Glede samoga Jagića, valja napomenuti da je zbog karijerističkih razloga često nijekao hrvatstvo, a promicao srpstvo, i to „argumentima” koji nemaju veze ni s kakvom znanošću, pa ni sa zdravim razumom.

On je, prema novinaru Josipu Pasariću („ Jagić prema hrvatstvu i srbstvu”, 1899.) prošao pet nacionalnih metamorfoza zbog karijere: hrvatsku, hrvatsko-srpsku; rusko-srpsku; slovensku; srpsko-hrvatsku; da je htio da se jezik u BiH zove bosanski (toliko o važnosti imena jezika); da je 1864. svu štokavsku pismenost do Vuka Karadžića proglasio za hrvatsku; da je kasnije osnovao, zajedno s Đurom Daničićem, ediciju JAZU „Stari pisci hrvatski” u kojoj su svi humanistički, renesansni, barokni i klasicističko-prosvjetiteljski pisci, uključiv i štokavske; da se 1898. osramotio jer je u srpskom tisku bio objavio kako se ne slaže s tim što je Đuro Šurmin objelodanio "Povijest književnosti hrvatske i srpske", tretirajući ih kao zasebne- no da je 1913. napisao dio u glagoljskoj književnosti za prvu modernu povijest hrvatske književnosti, "Povijest hrvatske književnosti" Branka Vodnika Drechslera, koja obuhvaća, do 17. i 18. st. sve hrvatske pisce kao i hrvatska književnopovijesna izdanja sada.

Pa komu Jagiću vjerovati, u kojoj fazi?

CITAT velikosrpskih lingvista 6

Među onima koji su u Hrvatskoj isticali da su Hrvati prihvatili srpski za svoj jezik posebno su se isticali hrvatski vukovci, među kojima su najznačajniji Ivan Broz, Franjo Iveković i Tomo Maretić. Tako je Ivan Broz 1892. godine u predgovoru svom "Hrvatskom pravopisu" napisao: "Ja sam izradio pravila u glavnome prema načelima kojih se držao Vuk i Daničić, a samo gdješto odstupio sam od njihova pisanja". A to potvrđuje i Dalibor Brozović 1985. godine: "Brozov pravopis unosi u hrvatsku jezičku praksu fonološka pravopisna načela, otprilike ona ista koja je u Srba inaugurisao Karadžić još godine 1818. svojim velikim Srpskim rječnikom". U istom tonu piše i Tomo Maretić u predgovoru "Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga jezika" 1899. godine: "Ako sam htio da ova knjiga bude onakova, kakova treba, morao sam građu za nju uzimati iz djela pisanijeh najboljim književnim jezikom. Svi ljudi, koji o toj stvari mogu pravo suditi, slažu se u tome, da je Vuk Stefanović Karadžić do danas prvi naš pisac, što se tiče pravilna i dobra jezika, da je on za književni jezik ono, što je Ciceron bio i jest za književni latinski jezik. Budući da o Vuku i ja ovo mislim, za to je trebalo, da iz njegovih djela saberem što potpuniju građu za ovu moju knjigu". Još eksplicitnije priznanje hrvatskog preuzimanja srpskoga jezika daje Franjo Iveković u svom Rječniku hrvatskoga jezika 1901. godine: "Ovo djelo moglo bi se zvati i rječnik Srpskoga jezika, i da su ga napisali Srbi, jamačno bi se tako i zvao; ali mu je po jednakom i po samim načelima Srbalja Vuka Karadžića... i Đure Daničića... ime rječnik Hrvatskoga jezika, jer su ga spisali i na svijet izdali Hrvati".

Komentar na citat 6

Da ne idemo u politiku dosta je reći da su za Broza hrvatski i srpski jedan jezik, da je Vuk Karadžić, za vukovce, pisao tim jednim jezikom koji je u Hrvata stariji i znatno veće povijesne dubine, te da je Broz napisao da je Dubrovčanima hrvatsko ime domaće, dok im je srpsko ime bilo strano kao i maćedonsko i da ga nikad nisu upotrebljavali; da je Ivan Broz izdao tri (3) puta Gundulićeva "Osmana" kao remek-djelo hrvatskoga jezika i književnosti. Konačno, da je Maretić pokazao u svom tendencioznome djelu iz 1889., da je hrvatsko pisanje od 1495. do 1835., od Zagreba do Kotora, od Istre do Bosne i Bačke, pretežno fonološko i da je sve Karadžićevo glede pravopisa sadržano u hrvatskom dopreporodnom pisanju.

A samom je Brozu to sve bilo jedno, pa su tako sveti Sava i Domentijan pisali na hrvatskom jeziku.

Ako su Srbi već naumili pisati o mladogramatičarima ili hrvatskim vukovcima (Ivan Broz, Tomislav Maretić, Franjo Iveković, ..) trebalo je da napomenu da su vukovcima hrvatski i srpski bili jedan jezik, da je hrvatski u tom dvojnom pristupu stariji jezični tip bar tri ili četiri stoljeća prije Karadžićeva srpskog, te da je njihov zahvat u hrvatski jezik spao na dvije značajke: pravopis, koji je u Karadžićevoj stilizaciji sav postojao u hrvatskoj književnosti od 15. do 18. stoljeća, a da su izjednačeni množinski padeži, koje su preferirali u odnosu na različite Iliraca i

Zagrebačke škole, postojali u hrvatskoj pismenosti u 18. stoljeću, zabilježeni još u Kašića 1604., te da se prešlo na novoštokavske izjednačene padeže jer je u hrvatskom pisanju sredine i konca 19. stoljeća to i bila zbilja u školama, budući da je ispravno razlikovanje množinskih padeža bilo neprovedivo za hrvatske, a i pravoslavno srpske učenike.

Broz-Ivekovićev rječnik je čak i Jagić javno ismijao, pokazavši primjerima iz djela Ivana Mažuranića, Augusta Šenoe i Mihovila Pavlinovića, da je to vukovanje u jeziku smiješno i da tamo nema najobičnijih riječi poput sladoled, okolnost, dojam, natkriliti, pjesanca, ratoboran, pokročiti, istodoban, okrepa, silnik .. te da je taj rječnik- kulturni promašaj.

Toliko o vukomanima.

CITAT velikosrpskih lingvista 7

A o pripadnosti Dubrovnika srpskome ili hrvatskome jeziku najveći dubrovački filolog Milan Rešetar, član JAZU i SKA, u pristupnoj akademskoj besedi 1940. godine je napisao da je ona isključivo srpska, što nedvosmisleno potvrđuju sledeće njegove reči: "Iz te objektivne konstatacije [tj. da se u Dubrovniku nikad nije govorilo čakavski] ja sada ne izvodim nikakvih daljih zaključaka, jer su meni Srbi i Hrvati jedan narod pod dva imena, pa ja zato neću nikako reći da se u Dubrovniku nije govorilo hrvatski nego srpski, ali komu su Srbi i Hrvati dva naroda, taj će morati priznati da je Dubrovnik po jeziku uvijek bio srpski".Tako su svi značajni hrvatski lingvisti 19. veka, uključujući i najznačajnijeg lingvistu Dubrovčanina Milana Rešetara, gotovo unisono tvrdili da su Hrvati za svoj književni jezik preuzeli Vukov srpski književni jezik, preimenujući ga u hrvatski.

A o pripadnosti Dubrovnika srpskome ili hrvatskome jeziku najveći dubrovački filolog Milan Rešetar, član JAZU i SKA, u pristupnoj akademskoj besedi 1940. godine je napisao da je ona isključivo srpska, što nedvosmisleno potvrđuju sledeće njegove reči: "Iz te objektivne konstatacije [tj. da se u Dubrovniku nikad nije govorilo čakavski] ja sada ne izvodim nikakvih daljih zaključaka, jer su meni Srbi i Hrvati jedan narod pod dva imena, pa ja zato neću nikako reći da se u Dubrovniku nije govorilo hrvatski nego srpski, ali komu su Srbi i Hrvati dva naroda, taj će morati priznati da je Dubrovnik po jeziku uvijek bio srpski".Tako su svi značajni hrvatski lingvisti 19. veka, uključujući i najznačajnijeg lingvistu Dubrovčanina Milana Rešetara, gotovo unisono tvrdili da su Hrvati za svoj književni jezik preuzeli Vukov srpski književni jezik, preimenujući ga u hrvatski.

Komentar na citat 7

U srpskim se suvremenim jezičnopovijesnim djelima taj odjeljak predstavlja kao navodno Rešetarov konačni dictum o naravi dubrovačke jezičnodijalekatsko-narodnosne problematike, i to kao svojevrsni mudrački znanstveni finale njegova višegodišnjega rada na toj tematici. No, ovaj višestruko

interesantni citat zavrjeđuje nešto širu pozornost. Naime, Rešetar je esencijalno bio u pravu da je izvorni dubrovački govor štokavski i (i)jekavski, a ne čakavski i ikavski. No njegova interpretacija pokazuje bjelodano da se nije otarasio mladalačkih zabluda, prožetih velikosrpskim imaginarijem stare slavistike. Naime, ako je, implicite, sva štokavština etnički srpska- je li to i ikavska štokavština? Ili, još gore po Rešetarove etnodijalekatske teze: je li jekavska štokavština većega dijela bosanskofranjevačkih pisaca (Matija Divković, Stjepan Matijević, Pavao Posilović, Stjepan Margitić) zapravo »srpska«? Iako dio bosanskofranjevačkih autora piše, glede refleksa jata, miješano jekavsko-ikavski, njihov je idiom pretežno (i)jekavski. No, ako je izvorni govor dubrovačkih katolika »srpski« samo zato što je štokavski, je li i izvorni govor slavonskih i (štokavskih) dalmatinskih, te većega dijela bosanskih, hercegovačkih i bačkih katolika srpski, zato što je štokavski? I da li je izvorni govor katolika (i muslimana), od, ugrubo, Sarajeva do Tuzle, »srpski« zato što je štokavsko jekavski? I je li to izvorni štokavsko (i)jekavski govor južnohercegovačih i centralnohercegovačkih katolika? Ili se tobožnja srpskost štokavštine odnosi samo na Dubrovnik i bližu okolicu, a ne i na ostale krajeve? Slabost interpretacije Rešetarova narodnosnoga određenja dubrovačke prošlosti potječe ne samo iz zastarjelosti i nepotpunosti njegova tumačenja dijalekatskoga substrata stare dubrovačke proze i govora, nego još više iz nekonzistentnosti, nesuvislosti, kontradiktorne tendencioznosti i unutarnjega protuslovlja njegova etno-dijalekatskoga pristupa dubrovačkoj jezičnopovijesnoj problematici. Rješenje toga pseudopitanja načeto je otprije, a razriješeno još od šezdesetih godina 20. stoljeća. Naime, upravo su srpski filolozi i lingvisti (Popović 1955, Ivić 1957, Belić 1958) predložili, na temelju prethodnih hrvatskih i srpskih dijalektoloških istraživanja postojanje zapadne štokavštine kao izvornoga govora katolika i većine muslimana, dok su hrvatski lingvisti (Brabec 1957./1958, Brabec 1960, Brozović 1966, Brozović 1973, Brozović 1992, Lisac 2003) konačno riješili tu povijesnodijalekatsku enigmu rekonstrukcijom predmigracijskoga i postmigracijskoga narodnosno-dijalekatskoga mozaika. Iako je u srpskih lingvista opseg, kao i profil zapadne štokavštine varirao (nekad je uključivao samo srednju i dio istočne Bosne, te dio juga Hrvatske; s druge strane je ponekad (Ivić 1957) obuhvaćao šire područje od onoga kojeg su kasnije odredili hrvatski lingvisti- srpski jezikoslovci nisu, bar u javnim istupima i publikacijama, pokušavali pripisati zapadnu štokavštinu srpskomu narodno-jezičnomu korpusu (iako su ju nerijetko, napose Pavle Ivić, tretirali kao amorfnu jezičnu materiju »katolika srpskohrvatskog jezika«).

Za srpske je jezičnodijalekatske radove važna razredba iz orječja Pavla Ivića:

Pavle Ivić: *Značaj lingvističke geografije za uporedno i istorisko proučavanje južnoslovenskih jezika i njihovih odnosa prema ostalim slovenskim jezicima*. Južnoslovenski filolog, 1957.

Hrvatski su jezikoslovci sustavnije i detaljnije razradili, omeđili i interpretirali opseg, doseg, razlikovne značajke i profil zapadne štokavštine, te dijalekata iz nje poteklih, nedvojbeno uključivši dubrovački dijalekt, i dijakrono i sinkrono, u zasebni zapadnoštokavski jezični tip, a što priznaje i modernija srpska dijalektologija (Okuka 2008), unatoč zadržavanju zastarjeloga politiziranoga nazivlja potekloga iz srpske inačice serbokroatizma (»istočnohercegovačko-krajiški dijalekt«), čeg se

još nije otarasila ni, dijelom, hrvatska dijalektologija, vukući još taj serbokroatistički terminološki ideologem.

CITAT velikosrpskih lingvista 8

U vremenu posle raspada SFRJ iz Vukovog srpskog jezika, u međuvremenu 1954. godine preimenovanog u srpskohrvatski, nastala su još dva politička jezika: bosanski / bošnjački i crnogorski jezik. Ali nijedan ozbiljan lingvist te jezike, uključujući i hrvatski, nije smatrao posebnim jezicima, različitim od srpskog. Neka za potvrdu posluže samo konstatacije triju filoloških predstavnika hrvatskog, bosanskog / bošnjačkog i crnogorskog jezika: Ive Pranjkovića, Marine Katnić Bakaršić i Igora Lakića. Tako Ivo Pranjković, jedan od najvećih živih hrvatskih lingvista, naglašava da su "na standardološkoj razini, hrvatski, srpski, bosanski, pa i crnogorski jezik različiti varijeteti, ali istoga jezika. Dakle, na čisto lingvističkoj razini, odnosno na genetskoj razini, na tipološkoj razini, radi se o jednome jeziku, i to treba konačno jasno reći. Ako se netko s tim ne slaže, neka izloži argumente". Razmatrajući status "jezika" u BiH, Marina Katnić Bakaršić tvrdi da "danas kod bosanskohercegovačkih lingvista dominira shvaćanje po kojem se radi o jednom jeziku sa tri standarda", dok Igor Lakić, osvjetljavajući mjesto "crnogorskog" u sistemu novonastalih "jezika", kaže: "Imajući na umu razmatranje o jezičkom identitetu, zaključujemo da se novonastali standardni jezici razlikuju samo u simboličkom, vrijednosnom smislu, dok strukturalno i genetski oni pripadaju jednom jezičkom sistemu. [...]

Komentar na citat 8

Lakić i Katnić Bakaršić su marginalni lingvisti koji nisu nikakav auktoritet ni za što, niti posjeduju iole spomena vrijedan znanstveni opus. No kad su se već srpski lingvisti iz Odbora za standardizaciju srpskog jezika uhvatili Ive Pranjkovića, da čujemo dotičnog: https://archive.md/QBvI

Ilustrirajući svoju tezu da su na ujedinjenju više insistirali Hrvati nego Srbi spomenuo sam u svom tekstu i činjenicu da su Hrvati imali cijelu jednu jezikoslovnu školu pod nazivom hrvatski vukovci kojoj je u osnovi bila potpuna vjernost jezičnim i pravopisnim nazorima Vuka Karadžića, a da Srbi ne samo da nisu imali ništa sličnoga nego ni neke od temeljnih Karadžićevih zahtjeva nisu nikada prihvatili (npr. ijekavicu). Sada Ćorić tvrdi kako se iz toga »može jedino zaključiti da su Hrvati svojom upornošću postigli to da im Vuk Karadžić ustupi svoj model književnog jezika«. Da! Moglo bi se tako nešto zaključiti, pogotovo sa stajališta vukovaca, s tim da je Karadžićev model model hrvatskoga, a ne model srpskoga književnog (standardnog) jezika. Karadžić se naime gotovo u cijelosti oslonio na postojeću hrvatsku štokavsku standardnojezičnu tradiciju i u njegovu modelu vrlo je malo ičega što nije (bilo) dijelom te tradicije.

Ako su imali cijelu jezikoslovnu školu hrvatskih vukovaca, nejasno je, nastavlja dalje Ćorić, »zašto su docnije Hrvati napadali nevinog čovjeka, tj. Vuka Karadžića«. Odgovoriti bi se moglo da Hrvati nisu napadali Karadžića zbog onoga u čemu je »nevin«, a u to bi svakako išlo i samo postojanje hrvatskih vukovaca (sam Karadžić doista nije vukovce ni utemeljio niti je tražio od njih da mu budu onoliko vjerni koliko su bili). Napadali su ga međutim, i to Ćorić vrlo dobro zna, ali naravno da ne spominje, zbog teze iz članka Srbi svi i svuda prema kojoj su svi štokavci Srbi, a to bi značilo da je srpska i cijela štokavska književnojezična tradicija, uključujući npr. i franjevačku ili isusovačku. Izrazito kritički odnos prema Karadžiću imali su kasnije Hrvati i zbog onoga što Karadžić doduše uglavnom nije bio niti izravno učinio, ali su učinili sljedbenici velikosrpske politike koji su od njega napravili mitsku ličnost, proglasili ga simbolom (sve)srpstva, ekstremnoga unitarizma i hegemonizma. (završen citat)

No, te stvari se vrlo lako mogu objasniti i drugim kriterijima, koje navedeni jezičari ne spominju jer ih ni ne znaju. Jedno je genetska razina, drugo tipološka, a treće kulturno-identitetska. Jedno je jezik kao sustav narječja, a drugo kao standardni jezik.

Hrvatski, srpski i bošnjački su različiti i kao sustavi narječja (hrvatski: kajkavski, štokavski i čakavski; srpski- štokavski i torlački; bošnjački- štokavski) i kao standardi. Hrvatski štokavski standard nastajao je od 16. do 19. stoljeća; srpski u 19. stoljeću, a bošnjački je tek u fazi kristalizacije, kao i crnogorski. Ono što razlikuje varijetete jednoga standardnoga jezika (njemački, engleski, francuski, španjolski,..) je kulturno-identitetsko zajedništvo. Kad toga zajedništva nema, kao u slučaju hindija i urdua, ili hrvatskoga, srpskog, bošnjačkoga i crnogorskoga jezika- tada nema ni policentričnoga standardnoga jezika, i tu serbokroatizam propada u srazu s hrvatskim višeslojnim i višestoljetnim kulturnojezičnim identitetom. Sama štokavska osnovica- uostalom, ne istovjetna- nije dostatna za istost jezičnoga identiteta, kao što to pokazuje slučaj i hindija i urdua.

CITAT velikosrpskih lingvista 9

Stanovište da srpski, hrvatski, bosanski / bošnjački i crnogorski predstavljaju samo varijante jednoga jezika zastupa i poznata Deklaracija o zajedničkom jeziku, usvojena u Sarajevu 30. marta 2017. godine. U toj Deklaraciji se naglašava da se "u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji upotrebljava zajednički jezik", i da "tu činjenicu potvrđuju štokavica kao zajednička dijalekatska osnovica standardnog jezika, omjer istoga spram različitoga u jeziku i posljedična međusobna razumljivost". Posebno se ističe da "korištenje četiri naziva za standardne varijante - bosanski, crnogorski, hrvatski i srpski - ne znači da su to i četiri različita jezika".

Komentar na citat 10

Radi se o jugounitarnom jezičnom pamfletu, znakovito objavljenom istoga nadnevka kao i „Deklaracija o imenu i položaju hrvatskog književnog jezika”, što je očevidna provokacija. Od hrvatskih istaknutijih jezikoslovaca i jezikoznanaca, tu provokaciju nije nitko potpisao.

CITAT velikosrpskih lingvista 10

Na osnovu navedenih dijahronih (potvrđenih konstatacijom najznačajnijih hrvatskih filologa 19. veka) i sinhronih činjenica (potvrđenih mišljenjima značajnih predstavnika kroatistike, bosnistike i montenegristike) jasno je da se u grupu južnoslovenskih jezika ne mogu navesti i srpski, i hrvatski, i bosanski / bošnjački, i crnogorski, jer to nisu četiri jezika nego jedan jezik sa četiri imena. To uostalom tvrdi i Ranko Bugarski, veliki protivnik čak i pomisli da je taj jezik srpski. Bugarski, naime, kaže: "... sasvim je legitimno tvrđenje da sa lingvističkog i komunikacijskog stanovišta to jeste jedan standardni jezik sa četiri nacionalne varijante - ali taj jezik nije srpski nego srpskohrvatski, pa definicija Odbora ostaje neodrživa". Prema mišljenju Bugarskog, a i mišljenju Hrvata koji su uputili prigovor na Odborovo određenje broja i statusa južnoslovenskih jezika, osnovni problem je što se srpski, a ne srpskohrvatski jezik smatra jezikom čije su varijante hrvatski, bosanski / bošnjački i crnogorski jezik.

Komentar na citat 10

Ovo je besmislica koju nije potvrdio ni složio se s njom nijedan istaknutiji pripadnik bilo književne, bilo jezikoslovne kroatistike.

CITAT velikosrpskih lingvista 11

Opštepoznato je takođe, a što potvrđuju kako navedeni stavovi hrvatskih filologa iz 19. veka, tako i bogata srbistička naučna literatura, da je srpskohrvatski jezik samo preimenovani srpski jezik, jer se do vremena inauguracije srpskohrvatskog jezika hrvatska varijanta Vukovog srpskog jezika razlikovala samo pravopisno i delimično leksički, a zna se da ni pravopis ni leksika ne ulaze u kriterijume identiteta jednoga jezika.

Komentar na citat 11

Komentari su sve luđi nesuvisliji.

Fantomski srpskohrvatski jezik, navodni jezik Vuka Karadžića, nema korijena ni u čemu pisanom. To nije hrvatski jezik Vatikanskog hrvatskog molitvenika, 1380-1400., Andriolićeva lekcionara 1586.; Kašićeva lekcionara 1641.; Držićeve komedije iz 1530.; Zlatarićevih drama iz 1597.; Divkovićeva „Nauka"; 1611.; Kačić Miošićeva „Razgovora..", 1756.; Stullijeva „Rječosložja", 1801.- 1810.; Mažuranić-Užarevićeva „Slovara...", 1842.; Kovačićeva „U Registraturi", 1888.; Maretićeve „Hrvatske gramatike", 1901.; Matoševa „Iverja", 1899.;....

O čem ovi ljudi zapravo pričaju? I o kom?

CITAT velikosrpskih lingvista 12

....
Ovo je prvi slučaj da neko zvanično osporava kompetenciju najvišeg stručnog tela kada je posredi srpski jezik. Odbor se sa zabrinutošću pita da li to neko želi da udžbeničko rešenje za južnoslovensku grupu jezika bude antinaučno, bude nasuprot naučnim srbističkim saznanjima, koja su u podlozi mišljenja Odbora za standardizaciju srpskog jezika, koji čine predstavnici triju akademija nauka i umetnosti, Instituta za srpski jezik SANU, Matice srpske, srbističkih odseka i katedri imenovanih na predlog filozofskih i filoloških fakulteta i SKZ kao suosnivača Odbora. Posebno zabrinjava da se nasuprot srbističkom želi nametnuti antinaučno kroatističko mišljenje o srpskom jeziku i njegovim varijantama. A u nedavno usvojenom Zakonu o upotrebu srpskog jezika u društvenom životu i zaštiti i očuvanju ćiriličkog pisma u poglavlju "Briga o zaštiti i očuvanju srpskog jezika i ćiriličkog pisma" najpre se, s razlogom, navodi, "podrška proučavanju i afirmaciji srpskog pisanog nasleđa i njegovoj zaštiti od prisvajanja i falsifikovanja". Negiranje datog određenja južnoslovenskih jezika koje je dao Odbor za standardizaciju srpskoga jezika može se podvesti upravo pod "falsifikovanje" naučnih lingvističkih činjenica.
....

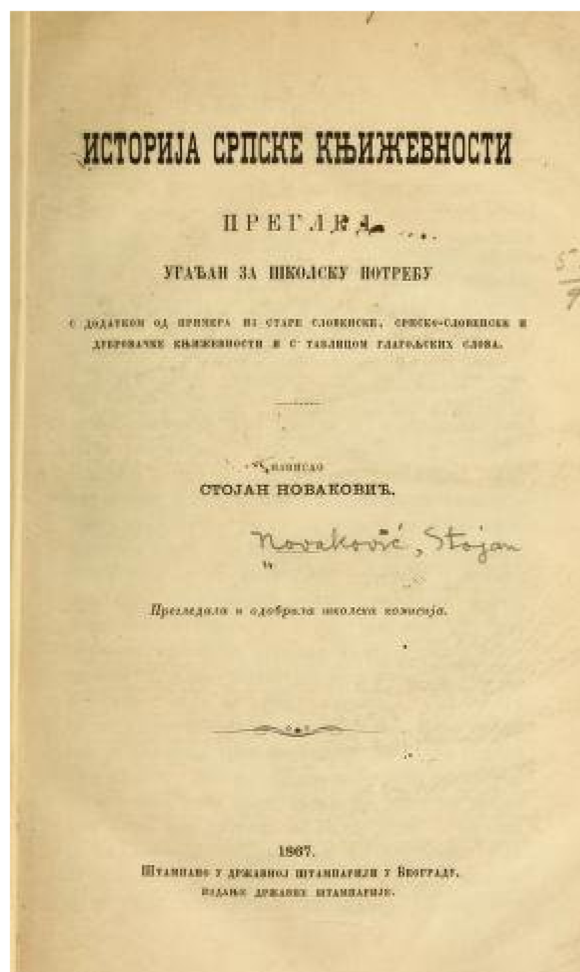
Komentar na citat 12

Za kraj, nerazumljivo je čemu ova isprazna retorika. Autori tvrde da se dovodi u pitanje njihova kompetencija-tu su u pravu, jer je upravo sve što su nepotrebno dugo raspisivali bjelodan dokaz njihove nekompetentnosti.

Srpsko se negiranje i prisvajanje hrvatske kulture nastavilo i „Zakonom o kulturnom nasleđu Srbije“, kojeg je u prosincu 2021. usvojila Narodna skupština Srbije, a koji u članku 23 izrijekom kaže da dubrovačka književnost do 1867. pripada kako hrvatskoj, tako i srpskoj kulturi.

Na taj su besraman potez žestoko reagirale hrvatska vlada, kulturne institucije i pojedinci, no ostalo je nejasno koje će konkretne političke poteze povući hrvatske vlasti, a i reakcije su se svodile uglavnom na retoriku, bez konkretnih argumenata zbog čega je taj srbijanski potez primjer kulturne krađe. Stoga ćemo navesti neke činjenice.

Srpske su kulturne elite još od 19. stoljeća pokušavale prisvojiti većinu hrvatske književnosti. Prvi jasni primjer toga je „Istorija srpske književnosti“, 1867, poznatog srpskog filologa, povjesničara i političara Stojana Novakovića.

ИСТОРИЈА СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

ПРЕГЛЕД

УГАЂАН ЗА ШКОЛСКУ ПОТРЕБУ

с додатком од примера из старе словенске, српско-словенске и дубровачке књижевности и с таблицом глагољских слова.

написао

СТОЈАН НОВАКОВИЋ.

Novaković, Stojan

Прегледала и одобрила школска комисија.

1867.

Штампано у државној штампарији у Београду.

Издање државне штампарије.

Novaković je u ovom djelu bez ikakvog opravdanja prisvajao hrvatsku književnost renesansnog, baroknog i klasicističkog razdoblja, nazivajući ih “primorskim”, “katoličkim slavenosrpskim” i upotrebljavajući sve regionalne i fiktivne nazive samo kako bi izbjegao spominjanje hrvatskog imena – što nije mogao potpuno zanemariti, ali ga je marginalizirao koliko je mogao.

Nepotrebno je reći da je takav “pothvat” kod Hrvata izazvao samo zlovolju i prijezir.

Hrvatski su filolozi od kasnog 19. stoljeća napisali povijesti vlastite nacionalne književnosti koje su orisale opseg i doseg hrvatske književnosti (Đuro Šurmin: Povijest književnosti hrvatske i srpske, 1898.; Milorad Medini: Povijest hrvatske književnosti u Dalmaciji i Dubrovniku, 1902., Branko Drechsler Vodnik: Povijest hrvatske književnosti 1, 1913.), a koja su kasnije potpuno obrađena u književnopovijesnim sintezama Mihovila Kombola, Ive Frangeša, Dubravka Jelčića, Slobodana Prosperova Novaka i drugih.

Nakon raspada Jugoslavije 1991., pa čak i nekoliko godina prije, dominantan dio srpske kulturne, jezične i književne elite postao je glasniji i aktivniji u tim nastojanjima, najprije objavljivanjem hrvatskih dubrovačkih autora, kao i hrvatskih autora s područja Boke Kotorske, kao navodno “srpskih” u izdanju “Matice srpske” i pompozno nazvanoj ediciji “10 vekova srpske književnosti”.

Sva se ta posezanja i kulturne krađe daju lako pobiti:

1. Dubrovačka je regionalna književnost pisana jezikom koji je mješavina štokavskog i čakavskog u 16. stoljeću, a dalje na zapadnoštokavskom stiliziranom dijalektu koji je hrvatski, a ne srpsko-crnogorski.

2. Hrvatske su institucije i pojedinci, od Gaja do Jagića, Pavića, Rešetara, Budmanija, Hamma… bili ti koji su priredili kanonska izdanja dubrovačkih autora na svim poljima pisane kulture, dok srpski filolozi nisu u tom sudjelovali. Marin Držić, na primjer, prvi je put u Srbiji izveden 1946. u izvedbi Hrvatskog narodnog kazališta iz Subotice.

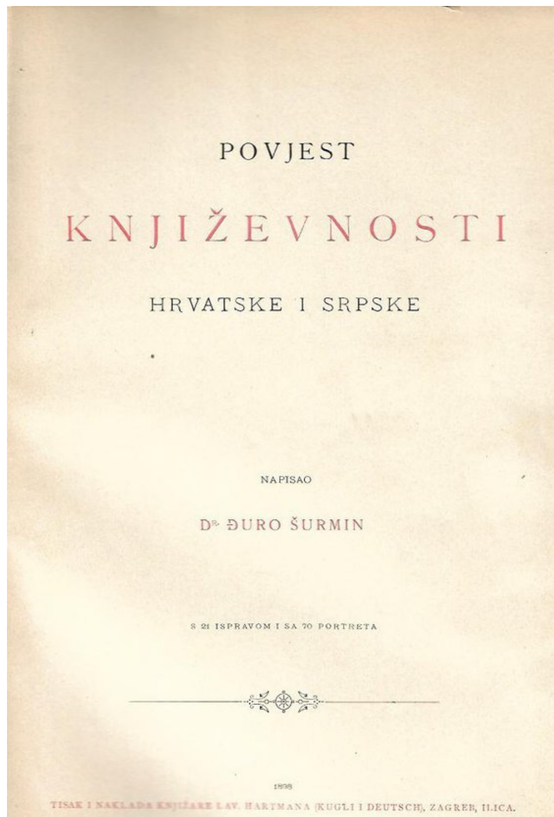
3. Pravoslavna ili istočnokršćanska pisana kultura kao srpska ne može u svom pisanom korpusu posjedovati eminentno katoličke i protestantske stilske formacije poput renesanse i baroka.

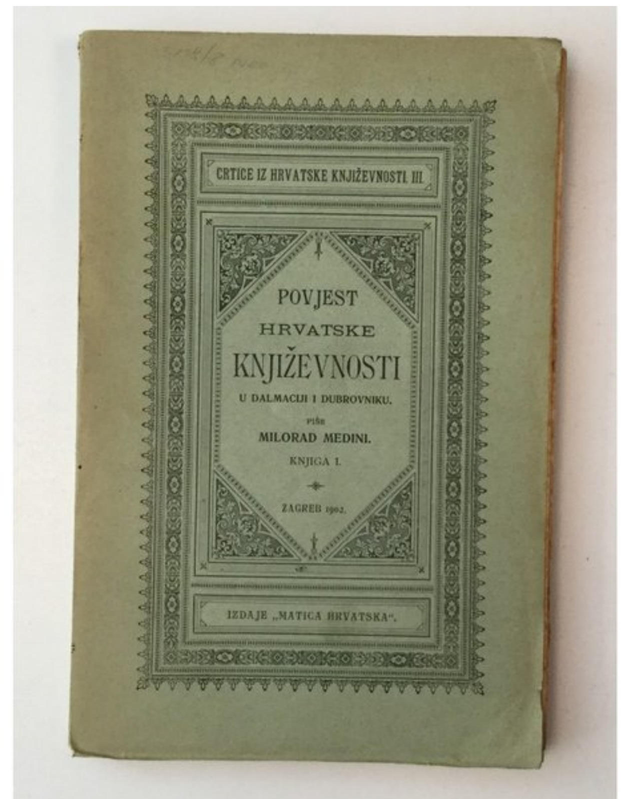
4. Sami dubrovački autori, od 1400. do 1800., nikada i nijedanput nisu nazvali svoj jezik srpskim, niti su se situirali u srpski književni krug, dočim svoj južnoslavenski jezik zovu hrvatskim, te slovinskim ili ilirskim imenom, što za njih znači jedno te isto (vidjeti tekst Radoslava Katičića: "Slověnski i hrvatski kao zamjenjivi nazivi jezika hrvatske književnosti", časopis Jezik, 1989.).

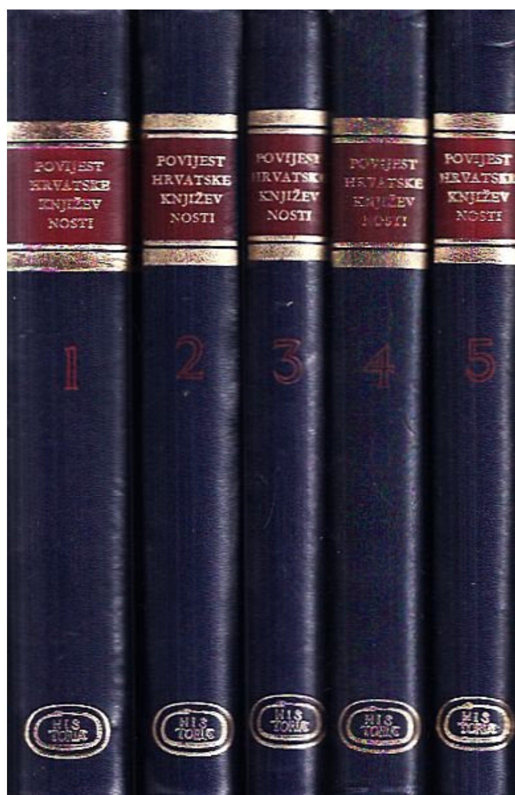
5. Sve svjetske enciklopedije, na engleskom, danskom, češkom, ruskom, njemačkom, francuskom, mađarskom, švedskom …. pozicioniraju dubrovačku književnost u hrvatsku, i jedino hrvatsku, dok je srpska književnost prikazana kao i u hrvatskim književnim povijestima, bez ikakvih mediteranskih i srednjoeuropskih udjela i stilskih formacija.

Stoga ta velikosrpska posezanja i kulturne krađe valja javno argumentirano raskrinkati pred cijelim svijetom, te politički i društveno sankcionirati.

POVJEST
KNJIŽEVNOSTI
HRVATSKE I SRPSKE
NAPISAO
Dr. ĐURO ŠURMIN
S 21 ISPRAVOM I SA 70 PORTRETA
1898
TISAK I NAKLADA KNJIŽARE LAV. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH), ZAGREB, ILICA.

CRTICE IZ HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI. III.
POVJEST
HRVATSKE
KNJIŽEVNOSTI
U DALMACIJI I DUBROVNIKU.
PIŠE
MILORAD MEDINI.
KNJIGA I.
ZAGREB 1902.
IZDAJE „MATICA HRVATSKA".

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEV NOSTI
1
2
3
4
5

Dubravko Jelčić
STORIA DELLA LETTERATURA CROATA
a cura di Ruggero Cattaneo
Guépard Noir
Jelčić STORIA DELLA LETTERATURA CROATA
Guépard Noir